

MILJÖFÖRVALTNINGEN

Dags att sluta sälja blysänken

Kemikaliekampanj 2005

En rapport från Miljöförvaltningen
Henrik Sandström

Februari 2007

Sammanfattning

Miljöförvaltningen genomförde under 2005 en informationskampanj riktad mot fiskeredskapshandlare inom Stockholm stad. Vid en sökning i gula sidorna med sökord "fiskeredskapshandlare" framkom ett tiotal objekt. Till dessa sändes informationsblad om omfattningen av problemet med användning av bly vid fiske samt en lista på aktörer som levererar alternativa sänken. Utöver informationsbladet sändes en uppmaning om att respektive handlare skulle sända in ett antal uppgifter.

Av de tio svarade nio på efterfrågad information. Av dessa uppgav tre att de efter Miljöförvaltningens skrivelse skulle upphöra med sin försäljning av blysänken och en att de inte säljer blysänken.

Handlarna visar intresse för ämnet men anser att insatser bör göras direkt mot användarna t.ex. i form av förbud mot användning av blysänken i Stockholm ström.

Slutsatserna från den här kampanjen visar tydligt att arbetet med utbildning och kunskaps-spridning angående blyets negativa effekter i miljön är viktigt för att kunna minska detta områdes miljöbelastning.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	2
1 Bakgrund och syfte.....	4
2 Kampanjens genomförande	4
3 Resultat.....	6
4 Diskussion	7
Avser fortsätta sälja blysänken	7
Slutar sälja blysänken efter Miljöförvaltningens skrivelse	7
5 Slutsatser	7
Referenser	8
 Bilaga A Utskick:	
	- Begäran om redovisning av en del i er egenkontroll
	- Information till handlare av fiskeredskap

1 Bakgrund och syfte

Blybelastningen från fisket är betydande. Sportfiskarnas Stockholmsdistrikt har uppskattat att det under år 2002 kom ut cirka 2,5 ton bly i Stockholms ström i form av blysänken. Detta är en minskning från 1995 då uppskattningen var cirka 5 ton per år (Miljöförvaltningen 2006). Denna minskning kan anses vara en indikation på att sportfiskarna generellt är positivt inställda till att använda alternativa sänken och värna om miljön.

I de Svenska Miljömålen finns ett delmål där det står att nyproducerade varor skall så långt det är möjligt vara fria från bly senast 2010. Kemikalieinspektionen och Naturvårdsverket har fått ett uppdrag att se över användningen av bly i varor och produkter och föreslå de regleringar som är mest angelägna för att uppnå miljökvalitetsmålet Giftfri miljö. Detta uppdrag ska redovisas till regeringen senast 31 mars 2007 (Naturvårdsverket och Kemikalieinspektionen).

Som ett led i detta uppdrag måste alla produktflöden lokaliseras där bly kan bytas ut mot andra likvärdiga produkter utan bly. Det finns för närvarande inte något officiellt förbud mot användningen av blysänken men enligt miljöbalken ska man undvika att sälja eller använda produkter som kan innebära risk för människors hälsa eller miljön om dessa kan ersättas med andra mindre farliga produkter (produktvalsprincipen). Enligt Miljöförvaltningens bedömning bör det vara möjligt för samtliga handlare att ersätta försäljningen av blysänken med andra mindre miljöskadliga sänken.

I stadens miljöprogram finns ett delmål kallat "blysänken" där staden påtar sig ett ansvar för att verka för att blysänken inte används vid fiske. Nyckeltalet i Miljöprogrammet är skrivet så att man fokuserar på vattenområden där blyförbud har införts. Blyförbud i strömmen visade sig mycket svårt att införa p.g.a. att det är fritt fiske i strömmen. Arbetet fick därför ta andra former. Under arbetet med detta delmål visade det sig svårt att påverka medborgarna att välja blyfritt och det framkom önskemål från Sportfiskarnas Stockholmsdistrikt att man borde arbeta aktivt mot fiskeredskapshandlarna och förmå dessa att ta in alternativa sänken. Detta är en del av bakgrunden till att denna kampanj genomförts.

Trots att halterna av bly i miljön och i människa har sjunkit de senaste åren, ligger dagens halter i vissa fall nära eller över de nivåer där miljöeffekter kan uppstå. På grund av detta och att bly fortfarande sprids i miljön, behöver användningen och spridningen av bly begränsas.

Syftet med kampanjen är att belysa problematiken med användningen av blysänken och på detta sätt förmå fiskeredskapsförsäljarna att sluta sälja blysänken och etablera ett sortiment av alternativa sänken.

2 Kampanjens genomförande

Kampanjens upplägg bestod i huvudsak av:

1. Projektplanering
2. Faktainsamling
3. Utformning och utskick av informationsmaterial

4. Urval av objekt
5. Uppföljning telefonsamtal
6. Utvärdering/rapport

Kampanjen påbörjades med en projektplanering. Därefter genomfördes en faktainsamling för att göra en bedömning av vilken dokumentation som fanns inom fiskeriområdet. Detta kunde senare användas för att bestämma hur informationsmaterialet skulle utformas.

Urvalet av objekt gjordes med hjälp av telefonkatalogens gula sidor genom en sökning på sökordet fiskeredskapshandlare. Det framkom då att det i Stockholm stad fanns cirka tio stycken fiskeredskapshandlare. Även vissa stormarknader inom butikskedjorna ICA, Coop, Willys etc säljer fiskeredskap och därför genomfördes en sökning på dessa. I Stockholm stad finns det endast en stormarknad och det är Coop Bromma så den inkluderades i utskicket.

Totalt valdes tio objekt ut:

- Lundgrens Fiskeredskapsfabrik AB
Stockholm
Tel. 08-10 21 22
Storkyrkobrinken 12, 11128 STOCKHOLM
- Fiskarnas Redskapshandel, AB – Stockholm
Tel. 08-556 096 50
S:t Paulsg. 2, Box 4074, 10262 STOCKHOLM
- Berras Sportfiske AB – Stockholm
Tel. 08-15 84 70
Valhallav. 46, 11422 STOCKHOLM
- Borg Walter
Tel. 08-14 38 65
Klara N. Kyrkog. 26, 11122 STOCKHOLM
- Carlsson i Stockholm AB, C A
Tel. 08-30 03 49
Karlbergsv. 13, 11327 STOCKHOLM
- Royal Coachman Fly Fishing Consultant
Tel. 08-649 36 15
Grusåsgränd 84, 12130 ENSKEDEDALEN
- Stockholms Sportfiskebutik AB
Tel. 08-615 16 00
Folkungsg. 140, Box 11180, 10061 STOCKHOLM
- Eko Fiske
Tel. 08-84 40 75
Hornsg. 149, 11734 STOCKHOLM
- Sportfiskecompaniet
Tel. 08-441 00 92
Polhemsg. 5, 11236 STOCKHOLM
- Coop Forum Ulvsundavägen 187
Box 11064, 161 11 Bromma

Utskicket bestod av ett informationsbrev samt en uppmaning om att inkomma med en redovisning av ett antal uppgifter gällande deras försäljning av blysänken.

I skrivelsen efterfrågades en redovisning av dessa uppgifter:

- vilka typer av blysänken som ni säljer?
- en tidplan för hur ni kan fasa ut försäljningen av blysänken i er verksamhet med ett beräknat slutdatum för försäljning.
- om ni anser att vissa former av blysänken inte kan bytas ut ska detta motiveras (ekonomiska eller funktionsmässiga motiv). Miljöförvaltningen granskar sedan er motivering.

Tillsammans med skrivelsen skickades också en informationsbroschyr. I broschyren fanns en lista återförsäljare av alternativa sänken samt bakgrund till varför man bör byta till alternativa sänken.

3 Resultat

De insända svaren sammanställs översiktligt i tabell 1 här nedan

Tabell 1

Försäljningsställe	Avser att fortsätta sälja blysänken	Säljer inte blysänken	Slutar sälja blysänken efter skrivelse från Miljöförvaltningen	Inget svar
Lundgrens Fiskeredskapsfabrik AB	X			
Fiskarnas Redskapshandel AB	X			
Berras Sportfiske AB	X			
Borg Walter			X	
Carlsson i Stockholm AB, C A	X			
Royal Coachman Fly Fishing Consultant		X		
Stockholms Sportfiskebutik AB			X	
Eko Fiske	X			
Sportfiskecompagniet				X
Coop Forum Bromma			X	

4 Diskussion

Avser fortsätta sälja blysänken

Två av de försäljare som uppgivit att de avser att fortsätta sälja blysänken menar att det inte finns alternativ till de små blyhagel som kläms fast på fiskelinor vid mete. Därför kommer de att fortsätta sälja denna typ av sänke men andra blysänken avstår man från att sälja. (Lundgrens fiskeredskapsfabrik, Berras Sportfiske Eko fiske).

De handlare som avser att fortsätta sälja blysänken framhåller ekonomiska samt funktionella skäl för sitt ställningstagande. De menar att de leverantörer som hänvisats till i informationsbrevet erbjuder alternativa sänken som är 2-4 gånger så dyra som blysänken. Funktionsproblemen som framhålls är att vissa typer av sänken utnyttjar blyets mjuka egenskaper och att det inte alltid finns alternativa material som har samma egenskaper.

Slutar sälja blysänken efter Miljöförvaltningens skrivelse

De försäljare som uppgivit att de avser att sluta sälja blysänken säger att de säljer slut det lager de innehar för närvarande men köper inte in nya blysänken. Några hade redan slutat sälja blysänken innan Miljöförvaltningens utskick och dessa framhåller att det enda sättet att minska användandet av blysänken är ett blyförbud i Stockholm ström.

Coop Forum i Bromma och Stockholms Sportfiskebutik AB uppger att de slutat att sälja blysänken efter att de fått utskicket från Miljöförvaltningen och Walter Borg uppgav att man hade påbörjat en avveckling av sin blysänkesförsäljning strax innan utskicket.

5 Slutsatser

Det var stora svårigheter att få in svar från handlarna. Det krävdes ett antal telefonsamtal för att få in svar från de flesta.

En del fiskeredskapshandlare uppger att de inte kommer att sluta sälja blysänken förrän det kommer ett officiellt förbud mot försäljningen. Mot bakgrund av detta bör man kanske se över lagstiftningen på området.

Det kan vara värt att lyssna på handlarnas idéer när det gäller ett förbud mot användningen av blysänken i Stockholm ström. Handlarna har stor kunskap om marknaden och hur kunderna dvs medborgarna resonerar.

Målet med utskicket var att belysa problematiken med användningen av blysänken och på detta sätt förmå fiskeredskapsförsäljarna att ta sitt ansvar och sluta sälja blysänken. Ett sekundärt mål var att få statistik från handlarna på vilka typer av blysänken man säljer, men det visade sig vara svårt att uppnå inom ramen för den här kampanjen.

Slutsatserna från den här kampanjen visar tydligt att arbetet med utbildning och kunskaps-spridning angående blyets negativa effekter i miljön är viktigt för att kunna minska detta områdes miljöbelastning.

Avslutningsvis kan nämnas att denna rapport kommer att spridas till berörda. Rapporten kommer också att skickas till respektive objekt som ingått i kampanjen.

Referenser

Miljöförvaltningen, 2006. Bly i Stockholm 2002 – en substansflödesanalys. ISSN 1652-022X

Avdelning:

Handläggare: Henrik Sandström

Telefon: 08-508 35 167

Fax:

E-post: henrik.sandstrom@miljo.stockholm.se

Begäran om redovisning av en del i er egenkontroll.

I informationsbrevet står det att om ni som handlare försätter att sälja blysänken kommer förvaltningen att pröva din avvägning. Ni ska med andra ord kunna motivera varför ni försätter att sälja blysänken. Det är den avvägningen Miljöförvaltningen vill ta del av för att kunna pröva den i förhållande till produktvalsprincipen.

Sänd därför in en redovisning av dessa uppgifter:

- vilka typer av blysänken som ni säljer?
- en tidplan för hur ni kan fasa ut försäljningen av blysänken i er verksamhet med ett beräknat slutdatum för försäljning.
- om ni anser att vissa former av blysänken inte kan bytas ut ska detta motiveras (ekonomiska eller funktionsmässiga motiv). Miljöförvaltningen granskar sedan er motivering.

Redovisningen ska vara Miljöförvaltningen tillhanda senast den _____ **2005**.

Den lista över leverantörer av blyfria sänken som bifogas är endast ett exempel på leverantörer av dessa sänken. Det finns förhoppningsvis ytterligare leverantörer av blyfria sänken.

Har ni frågor är ni välkomna att höra av er.

Stockholm 2005.

Henrik Sandström

Miljö- och hälsoskyddsinspektör

Dags att sluta sälja blysänken?

Bly är ett miljögift för både djur och människor. Därför måste vi förhindra att bly kommer ut i naturen. Att använda eller sälja sänken och sänktelnar som innehåller bly kan inte längre anses vara försvarbart eftersom det finns likvärdiga alternativ.

Blybelastningen från fisket är betydande. Sportfiskarnas Stockholmsdistrikt har uppskattat att det under år 2002 kom ut cirka 2,5 ton bly i Stockholms ström i form av blysänken. Detta är en minskning från 1995 då uppskattningen var cirka 5 ton/år. Denna minskning kan anses vara en indikation på att sportfiskarna generellt är positivt inställda till att använda alternativa sänken och värna om miljön.

Ett miljömål inom EU är att nyproducerade varor ska vara fria från bly innan 2010. Denna reglering innebär att man måste lokalisera alla produktflöden där bly kan bytas ut mot andra likvärdiga produkter utan bly.

Trots att halterna av bly i miljön och i människor har sjunkit de senaste åren, ligger dagens halter i vissa fall nära eller över de nivåer där miljöeffekter kan uppstå. På grund av detta och att bly fortfarande sprids i miljön, behöver användningen och spridningen av bly begränsas.

Alternativa sänken

Enligt miljöbalken ska man undvika att sälja eller använda produkter som kan innebära risk för människors hälsa eller miljön om dessa kan ersättas med andra mindre farliga produkter (produktvalsprin-

cipen). Enligt Miljöförvaltningens bedömning bör det vara möjligt för samtliga handlare att ersätta försäljningen av blysänken med andra mindre miljöskadliga sänken.

På baksidan hittar du en lista på leverantörer som tillhandahåller sådana sänken.

Vad händer nu?

Miljöförvaltningen kommer i början av 2005 bedriva tillsyn över din egenkontroll och då främst med avseende på produktvalsprincipen. När man bedriver en verksamhet eller vidtar åtgärder som kan befaras medföra olägenheter för människors hälsa eller påverka miljön ska man arbeta med egenkontroll dvs. fortlöpande planera och kontrollera verksamheten för att motverka eller förebygga sådana verkningar. Om du som handlare fortsätter att sälja blysänken kommer förvaltningen att pröva Din avvägning i förhållande till produktvalsprincipen. Försäljning från lager som inköpts före den 1 januari 2005 kommer däremot inte att ifrågasättas. Miljöförvaltningen tar ut en tillsynsavgift för handläggningstiden, som för närvarande är 800 kr/timme.

Vill du veta mer?

Kontakta Henrik Sandström på Företagsenheten, Miljöförvaltningen
E-post: henrik.sandstrom@miljo.stockholm.se
Direkt tfn: 08-508 35 167

Leverantörer av blyfria sänken och hagel

Viggler
Tfn. 0303-798 744
Blålandsvägen 13
444 60 Stora Höga

Från 7 g och uppåt

Bios AB
Tfn. 0280-441 11
Box 106
782 23 Malung

Klövna hagel

Normark
Tfn. 0280-125 65
Torsgården
782 22 Malung

Från 5-100 g

Fladen Fishing
Tfn. 0340-62 00 05
Honungsgatan 5
432 95 Varberg

Finmetallbearbetning
i Mälardalen AB
Tfn. 021-30 15 47
Hejargränd 2
721 33 Västerås

20-100 g

Darts AB
Tfn. 040-18 75 77
Kosterövägen 5
211 24 Malmö

Blyfritt kulbly 4-22 g,
sänken 10-28g

Stoxdal
Tfn. 0303-77 65 90
Dal 132
444 94 Ucklum

Bowe produkter Malmö
Tfn. 0413-185 70
Bruksgatan 32
241 38 Eslöv

Sänken 10-100 g

MILJÖFÖRVALTNINGEN